

Nr 628.

Av herrar **Brädefors** och **Hagberg** i Luleå, i *anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 231 angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. och nr 232 angående anslag till statens arbetslöshetskommission, kontantunderstödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m.*

De två propositionerna 231 och 232, som innehålla regeringens förslag till anslag för statliga och kommunala beredskapsarbeten och till statens arbetslöshetskommissions vanryktade understödspolitik för de arbetslösa, utgå ifrån att den genomsnittliga arbetslösheten uppgår till 75,000 arbetslösa. Av dessa arbetslösa beräknar socialministern, att 30,000 förutsättas kunna få sysselsättning i den öppna marknadens arbeten. Genomsnittligt måste 35,000 betraktas som omedelbart hjälpbehövande, av vilka 10,000 väntas bispringas genom rent kommunala åtgärder, företrädesvis kommunala reservarbeten. Genom statens ekonomiska ingripande bör hjälp beredas inemot 25,000 arbetslösa, vilken siffra, förklarar Möller, med 5,000 understiger den, som varit grundläggande för arbetslöshetskommissionens beräkningar.

För det löpande budgetåret har arbetslösheten i genomsnitt uppgått till 110,000 arbetslösa enligt beräkningarna. Båda dessa siffror äro emellertid inte alls uttrycket för den verkliga massarbetslöshet, som råder i Sverige.

Socialstyrelsens statistik för antalet arbetslösa i fackföreningarna anses i propositionen ge en riktig bild av de fackligt organiserade arbetarnas arbetslöshetsprocent. Bristerna i denna statistik leda dock till, att den inte visar den verkliga omfattningen av denna arbetslöshet. I Landsorganisationens tidskrift Fackföreningsrörelsen nr 16 i år konstateras i en artikel, att sådana förbund med den största arbetslösheten såsom t. ex. Sågverksindustriarbetareförbundet under juni månad 1934 endast till 64 % av fackföreningarnas antal rapporterade till socialstyrelsen om mängden arbetslösa i sina fackföreningar. I Grov- och fabriksarbetareförbundet var det 56 %, i Skogs- och flottningsarbetareförbundet 54 %, Väg- och vattenarbetarnas förbund 43 % och Transportarbetareförbundet 55 %. Ett konkret exempel från Transportarbetareförbundets verksamhetsberättelse till senaste kongress visar, att förbundets arbetslöshetsstatistik i jämförelse med socialstyrelsens index 1931 visade en arbetslöshet av 20 %, då däremot socialstyrelsens statistik visade endast 11.4 %. För 1932 voro respektive siffror 29.9 och 28.9 procent, för år 1933 31.5 och 29.9 procent. Det upplyses i en not, att socialstyrelsens siffror bygga sina uppgifter från endast en del av avdelningarna.

Det är sådana förhållanden, som gälla för de flesta förbund, och endast 5 å 6 mindre förbund kunna uppvisa en 100-procentig rapportering.

Enligt uppgift i arbetslöshetsutredningens betänkande nr I, så har från förbundsstyrelserna denna företeelse motiverats med att för fackföreningar

med stor arbetslöshet är rapporteringen så komplicerad, att fackföreningsstyrelsen avstår ifrån att göra rapporten.

De uppgifter i propositionen, som användas för att bedöma arbetstillgången, äro de av socialstyrelsen för varje kvartal utarbetade uppgifterna. Dessa uppgifter för tredje kvartalet 1934 föranledde den officiella »Ekonomisk Översikt» att göra det franka påståendet, att den *industriella sysselsättningen nådde en nivå, som man får gå tillbaka till år 1920 för att finna ett motstycke till*».

Den metod, som socialstyrelsen använder för insamlandet av uppgifter om arbetstillgången, är dock sådan, att den inte ger en bild, som har med den verkliga arbetstillgången att skaffa. Det utsändes nämligen varje kvartal en blankett, där arbetsköparna skola fixera arbetstillgången i någon av termerna: »mycket god», »medelgod», »mindre god» samt »dålig». Det genomsnittstal, som erhålles, sedan man multiplicerat arbetsköparnas uppgift »mycket god» med 5, »medelgod» med 4, »mindre god» med 3 o. s. v. är den konjunktursiffran, som betecknar arbetstillgångens omfattning inom industrien. »Rekordsiffran» för tredje kvartalet uppgår till 3.63 mot 1929 års siffra — 3.51.

Sunda förnuftet säger, att dessa uppgifter, som nu i den borgerliga och socialdemokratiska pressen tagas till intäkt för demagogiska utläggningar om en väldig ökning av antalet sysselsatta arbetare, inte alls motsvara verkligheten.

Bluffen i dessa uppgifter framträder bl. a. i att de fastställa arbetstillgången i sågverksindustrien, som har 31 procent arbetslösa, till 3.53, som ligger över 1929 års siffra om hela industriens arbetstillgång. Hur ser den verkliga arbetstillgången ut inom sågverksindustrien? I en intervju i Socialdemokraten för några månader sedan förklarade herr Näslund, att sågverksarbetsköparna under krisen inriktat sig på att minska de stora sågarnas ramantal och arbetarnas antal men samtidigt genom en hänsynslös rationalisering ökat produktionen genom en ökad arbetsintensitet. Senast meddelas att t. ex. i Hybo stora sågverk en mekanisk stabbläggare inköpts, som ersätter 100 stabbläggare och som i Hybo har kastat ut 70 arbetare från arbetsplatsen. Sådan mekanisk stabbläggare har också införts i samma bolags såg i Hudiksvall. Så ser arbetstillgången ut i sågverksindustrien, vars arbetsköpare med dessa högrationaliserade sågverk säkert rapporterat »mycket god» arbetstillgång.

Industriförbundets indextal i dess produktionsindex om antalet sysselsatta arbetare i industrien ger en mera verklighetstrogen bild av arbetstillgången och rationaliseringens verkningar för arbetslösheten. *Den visar, att den totala produktionen ökade från 1933 till 1934 med 22 procent, men på samma tid ökade det anställda arbetarantalet endast med 8 procent.*

Tar man även hänsyn till den icke registrerade arbetslösheten, som säkerligen omfattar stora arbetarmassor, vilket främst konkret kommer till uttryck särskilt bland jordbrukets proletära element, får man en ännu bättre bild av den verkliga arbetstillgången.

Socialstyrelsens visserligen bristfälliga uppgifter i dess årliga rapport i

Sociala Meddelanden om arbetstillgången i jordbruket visar dock, att arbetslösheten bland jordbrukets proletära element är mycket stor.

I socialstyrelsens rapport i Sociala Meddelanden nr 2, 1934 kommenteras arbetstillgången på grundval av de inkomna svaren på frågor, som socialstyrelsen sänt ut till kommunalmyndigheterna, på följande sätt:

»Av dessa uttalanden framgår, att även om de statliga hjälpåtgärderna och den goda skörden till en viss grad förhindrat en försämring av jordbrukets ställning, synas dock svårigheterna att bereda sysselsättning åt jordbrukets arbetskraft alltjämt kvarstå oförändrade.»

Det meddelas som exempel, att det är vanligt att utbyta årsanställda tjänare med »sommardrängar» eller att ersätta fast anställd arbetskraft med tillfällig arbetskraft. Särskilt på mindre gårdar har man övergått till användning av »ungdomlig eller eljest ej fullgod arbetskraft».

I de utsända frågorna hade också begärts upplysningar, om »det fanns vissa svårigheter att bereda ungdom arbete eller anställning inom jordbruket eller andra näringsgrenar och om arbetskraften på vissa bruksdelar kunde anses vara *väl stor*».

De inkomna svaren föranleda socialstyrelsen att konstatera, att »ungdomsarbetslösheten inom jordbruket, vilken under de närmaste åren uppvisat successiv ökning, även under år 1933 erhållit en betydligt ökad omfattning».

En annan mycket bidragande orsak för den minskade arbetstillgången är den omfattande rationalisering, som genomförts i jordbruket. Denna rationalisering är inte typisk för endast krisåren utan även för efterkrigstiden före den nuvarande ekonomiska krisen. Enligt en officiell utredning om arbetsfrågan på landsbygden så påpekades, att under efterkrigstidens kroniska kris för jordbruket en rationalisering genomfördes, som innebar en arbetsbesparing av 15 procent, samt enligt en annan undersökning av lantarbetareförbundet 20 procent. Denna rationaliseringsprocess i jordbruket har naturligtvis skärpts under krisåren och skapat en större »arbetsbesparing», som för varje år blivit allt mer förödande för den över 200,000 stora lantarbetargruppen. Ungdomsarbetslösheten i jordbruket utgör en verklig massarbetslöshet.

Det nuvarande läget präglas därför av mycket stor massarbetslöshet. De senaste uppgifterna visa, att vid början av februari var antalet hjälpsökande arbetslösa 93,400. Av dessa »hjälpptes» 62,000, därav 42,000 med svältavlönat nödhjälpsarbete. Månadsskiftet januari—februari hade de fackföreningar, som rapporterat till socialstyrelsen, 100,800 arbetslösa medlemmar. Då inte på långt när alla fackföreningar ha rapporterat, så betyda dessa uppgifter, att minst 140,000 av landsorganisationens medlemmar äro arbetslösa. Sågverksarbetarnas arbetslöshetsprocent var 53, grovarbetarnas 39, målarnas 70, byggnadsträarbetarnas 41 och murarnas 44. Det finns alltså en verkligt stor arbetslöshetsarmé trots allt tal om motsatsen.

Uppgifterna visa bl. a., att de A. K.-anmälda hjälpsökande endast i jämförelse med antalet arbetslösa fackligt organiserade arbetare inte alls är något uttryck för den verkliga massarbetslösheten, vilket för övrigt, som vi ha

visat, inte heller gäller för antalet av de i L. O:s förbund fackligt organiserade arbetslösa.

För budgetåret 1935/1936 föreslår regeringen riksdagen för de 25,000 »omedelbart» hjälpbehövande i proposition ett anslag på 35 miljoner kr. av vilket 1 miljon kr. utgör A. K:s förvaltningskostnader, 2 miljoner kr. kontantunderstöd och 32 miljoner kr. för statliga och statskommunala reservarbeten. Den s. k. hjälpen skall under budgetåret 1935/1936 fullständigt domineras av det uruselt betalda reservarbetet. Tendensen att öka reservarbetarantalet och kraftigt minska kontantunderstöden har också under år 1934 kraftigt tagit sig uttryck.

För det löpande budgetåret 1934/1935 har statens kostnader för statliga och statskommunala reservarbeten belöpt sig till 67.4 miljoner kr., vilket i runt tal översteg det av 1934 års riksdag beslutade anslaget med 20 miljoner kr. Det var en följd av att särskilt under senare halvåret av 1934 ett större antal av hjälpsökande »hjälpptes» med att göras till reservarbetare, i synnerhet efter den hänsynslösa lönesänkning, som genomfördes med den s. k. 1-majregleringen av reservarbetarnas arbetslöner.

Om vi göra en jämförelse mellan antalet anställda reservarbetare och arbetslönernas storlek både för statliga och statskommunala reservarbeten budgetåret 1933/1934 och andra halvåret 1934 får man en mätare på utplundringresultatet av 1-majsänkningen av reservarbetarlönerna.

Av de statistiska uppgifterna i propositionen om såväl de statliga som statskommunala reservarbetena kan man få uppgifter både för genomsnittsantalet sysselsatta reservarbetare och även den genomsnittliga månadslönen för dessa både för budgetåret 1933/1934 och andra halvåret av 1934.

Dessa uppgifter visa, att i statliga reservarbeten för budgetåret 1933/1934 var det månatliga genomsnittet av antalet sysselsatta reservarbetare 23,300 och de utbetalda arbetslönerna var 53.5 miljoner kr. och genomsnittslönen blev för varje arbetare 207 kr., för statskommunala reservarbeten var motsvarande uppgifter 14,300 arbetare och 228 kr. i månatlig genomsnittslön.

Uppgifterna för andra halvåret 1934 visar både för statliga och statskommunala reservarbeten en påtaglig ökning av de sysselsatta reservarbetarna och en kraftig minskning av arbetslönerna. I de statliga reservarbetena sysselsattes ett genomsnittsantal av 23,428 personer och då 18.7 miljoner kr. utbetalades i löner för hela tiden, blev det en genomsnittslön av 137 kr. per månad! Nästan precis samma summa kan noteras för de 14,547 arbetarna i statskommunala reservarbeten.

Så såg resultatet ut av 1-majutplundringen och av den av 1934 års riksdag tillsatta besvärnämndens beslut om lönesänkningar i anledning av överklaganden för fastställandet av för höga löner för reservarbetare av kommunala myndigheter och arbetsköpare.

Socialdemokratiska partiet har själv i ett dokument med »informationer för socialdemokratiska talare och debattörer» givit en bild av de för reservarbetarna förödande verkningarna av det beslut, som den 30 april fattades om beskärandet av reservarbetslönerna. Informationen visar, att sedan den 30 april

är det summa *en kommun*, som nominellt betalar 8 kr. Förut var det 16 kommuner. En daglön under 4 kr. finns nu i 644 kommuner, men före lönesänkningen den 1 maj var det endast 260 kommuner. Alltså fick i 384 kommuner reservarbetarna lönerna sänkta under 4 kr. Av dessa 644 kommuner ha 438 en daglön på 3:60 kr., i 199 är den 3:20 kr. och i 7 kommuner 2:80 kr.

Det finns också i informationen upplysning om grovarbetarnas löner, som är bestämmande för reservarbetarnas löner. Det heter, att tidigare har lantarbetarnas löner, 1,200 kr., ansetts vara den lägsta lönen i landet. *Nu konstaterades det emellertid, att i 644 kommuner uppgår den årliga grovarbetarlönen till 1,080 kr. och i 193 kommuner till 960 kr.!*

För att taga med ännu ett exempel av den reaktionära »hjälp»-form reservarbetet är, kan man citera riksdagsman Lövgrens uppfattning i en artikel, »A. K:s ackordssystem är demoraliserande», i Socialdemokraten den 29 augusti 1934. I sin kritik av ackordsarbetet säger riksdagsman Lövgren, att det är ett system, »som *måste* bli demoraliserande till sin innebörd, därför att det berövar arbetarna arbetsglädjen och hoppet att ernå en om ock blygsam förtjänst över den vanliga». Herr Lövgren invände vidare, att försvaret för A. K., som tog sig uttryck i påståendet att en reservarbetare kan tjäna mer än 4 kr., om det är den fastställda arbetsförtjänsten, är en sanning med betydande modifikation, ty »i samma ögonblick som reservarbetarlagen genom hårt arbete skulle komma upp till en förtjänst av 6 och 7 kr., så är arbetsledaren *tvungen* att enligt sina direktiv nedsätta ackordspriset, så att lönen åter i *genomsnitt* går ned till 4 kr.».

Trots alla dessa utmanande försämringar av reservarbetarnas löner och arbetsförhållanden, så framgår det av propositionen, att Arbetslöshetskommissionens ledning har gjort en attack för att försämra reservarbetarnas läge. Herrarna i Arbetslöshetskommissionen ha nämligen kommit underfund med att ortstilläggen, som betalas, då en familjeförsörjare hänvisats till ett statligt reservarbete, där lönen är lägre än i hans hemkommun, kan bli så stor, att det ofta förekommer, att det överstiger det belopp, varav vederbörande arbetslös skulle ha kommit i ånjutande, om han i stället fått kontant understöd av kommunen. Nu vill A. K., att ortstillägget skall anpassas, så dess »svaghet» att ge några ören mer åt reservarbetarnas familj än om arbetaren är hemma bortskaffas. Det betyder, att läget för reservarbetarnas familjer skall försämrast, vilket måste bli den ofrånkomliga följderna av denna åtgärd. Socialminister Möller förklarar sig »hysa stor betänksamhet emot att rubba grunder, som hittills gällt för ortsbidragens bestämmande». Men då redan i riksdagen kohandelspolitikens eftergifter ha tagit sig uttryck i viktiga frågor, är redan hotet nog för farhågor om ytterligare försämring av reservarbetarnas förut eländiga läge.

Även anslaget till statliga och kommunala beredskapsarbeten är kraftigt förminskat i jämförelse med föregående budgetår. Propositionen föreslår 4.5 miljoner kr. för statliga och kommunala beredskapsarbeten. Dock skall av dessa 4.5 miljoner 2.5 miljoner kr., alltså över hälften, användas för »främjande av enskild företagsamhet» genom lån, subventioner för utvidgning eller

startande av företag. Den större summan går till bankrutta kapitalistiska utsugare och den mindre delen till de arbetslösa, som här hade möjlighet att få arbete till öppna marknadens löner. Det är ett kapitalistiskt löneintresse att i allt högre grad skicka de arbetslösa till nödhjälpsarbetenas slaveriarbeten med urusla löner och avskriva de allmänna arbeten, där avtalsenliga löner måste betalas.

Även i år kunna vi liksom i fjol och med ännu skarpare betoning konstatera, vad som sades i vår motion 619 vid 1934 års riksdag, då utvecklingen av statens reaktionära arbetslöshetspolitik under året helt har bekräftat vår karakteristik av regeringens förslag. I motionen förklarade vi,

att antalet arbetslösa beräknats betydligt för lågt,

att arbetseffekten av anslagen beräknats för högt,

att en betydande del av de arbetslösa även under kommande år kommer att lämnas utan hjälp och

att regeringen även för det kommande budgetåret baserat sin proposition på skärpt försämring av de arbetslösas redan förut förtvivlade läge.

Utöver vad vi i en tidigare motion föreslagit föreslå vi,

att anslagen till arbetslöshetens bekämpande utöver vad regeringen föreslagit höjes med 50 miljoner kr.

Stockholm i maj 1935.

J. H. Brädefors.

Hilding Hagberg.
